IL-QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja M.A. (Law), LL.D. (melit)

Illum 30 ta' Settembru 2021

Appell numru 252/2020

Il-Pulizija
vs.
Jerken DECELIS

Il-Qorti:

A. L-IMPUTAZZJONIJIET

1. Dan huwa appell minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) nhar l-24 ta' Novembru 2020 fil-konfront ta' Jerken DECELIS (detentur tal-karta tal-identita' bin-numru 12884M) li ġie mixli talli Nhar l-14 ta' Ġunju 2020 għall-ħabta ta' 18.45 hours f'Central Hall quddiem Division 4 fil-Faċilita Korrettiva ta' Kordin inġurja, jew hedded jew għamel offiża fuq il-persuna ta' CO 199 Melvin West inkarigat skont il-Liġi minn servizz pubbliku, waqt li kien qed jagħmel jew minħabba li kien għamel dan is-servizz jew bil-ħsieb li jbeżżgħu jew li jinfluwixxi fuqu kontra l-liġi fl-esekuzzjoni ta' dak is-servizz u dan bi ksur tal-Artikolu 95 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta.

B. IS-SENTENZA APPELLATA

2. Permezz tas-sentenza aktar 'il fuq imsemmija, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, sabet lill-imputat DECELIS ħati tal-imputazzjoni miġjuba kontra tiegħu u kkundannatu għall-disa' xhur priġunerija.

C. L-APPELL INTERPOST

3. Illi l-appellant Jerken DECELIS appella minn din is-sentenza, fejn talab lill-Qorti sabiex tirrevoka s-sentenza appellata billi tillibera lill-appellant mill-akkuża dedotta kontra tiegħu u fin-nuqqas, sabiex tagħti dik is-sentenza li hija aktar ekwa u ġiusta għal dak li jirrigwarda l-piena u dan wara li stqarr is-segwenti:

> L-ewwel Qorti mgħamlitx apprezzament tajjeb ta' fatti kif jirriżultaw mill-provi prodotti. L-uffiċjali kollegi ta' CO 199 Melvin West qalu li semgħu lill-appellant jgħid li kien se jsibu barra u se jaħarqu iżda l-appellant jinnega li qal dan il-kliem imma li qal sempliċement li jkun ħażin għalih. L-appellant ma kinx aggressiv meta staqsa x'kien jismu l-uffiċjal iżda meta CO 199 Melvin West staqsa għalfejn l-appellant kien staqsa ismu, l-appellant ma kellux triq oħra hlif li jgħidlu x'kienet qaltlu t-tfajla tiegħu. L-appellant ma kellux raġuni għalfejn ivvinta din l-istorja u lanqas l-għarusa tiegħu.
>
> B'hekk is-sitwazzjoni hija ċara jew CO 199 Melvin West abbuża mill-pożizzjoni tiegħu meta bagħad messaġġ lit-tfajla ta' priġunier li kien taħt il-kustodja tiegħu jew inkella l-appellant kien taħt l-impressjoni li West abbuża mill-pożizzjoni tiegħu. Bla dubju li messaġġi fuq facebook mhux parti mid-dmirijiet ta' CO 199 Melvin West, b'hekk l-Artikolu 95 ma japplikax. L-inġurja jew theddid irid ikun sar fl-ambitu tal-funzjoni tiegħu ta' uffiċjal pubbliku.
>
> Il-frażi wżata mill-appellant 'Ħażin ikun għalik' hija komunement użata b'mod vag. Biha seta' fisser kemm theddida ta' vjolenza imma anki theddida amministrativa bħal meta tirraporta lil xi ħadd lill-awtoritajiet. Il-Qorti tal-Maġistrati jmissha applikat il-prinċipju li d-dubju jmur favur l-akkużat.
>
> Mingħajr preġudizzju, jekk din il-Qorti tikkonferma l-ħtija għandha tagħti piena iktar ekwa u ġusta.

D. IL-PARTI ĠENERALI

4. Illi din il-Qorti hija Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati u ma tbiddilx l-apprezzament tal-provi magħmul mill-Qorti tal-Maġistrati meta dik il-Qorti tkun legalment u raġonevolment korretta fl-apprezzament li hija kienet għamlet. Fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs Emanuel ZAMMIT** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Superjuri)[1] intqal:-

> kif dejjem gie ritenut huwa principju stabbilit fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti li hija ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi maghmul mill-ewwel Qorti jekk tasal ghall-konkluzjoni li dik il-Qorti setghet ragjonevolment u legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha. Fi kliem iehor, din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi ezercitata mill-ewwel Qorti izda taghmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara jekk dik l- ewwel Qorti kinitx ragjonevoli fil-konkluzjoni taghha. Jekk, izda, din il-Qorti tasal ghall-konkluzjoni li l-ewwel Qorti, fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setghetx ragjonevolment jew legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha, allura din tkun raguni valida, jekk mhux addirittura impellenti, sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni u konkluzjoni.

---

[1] Tal-21 t'April 2005. Ara wkoll Ara, fost ohrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u r-**Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina** 24 ta' April 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan** et, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

Fil-kawża **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa** ġie mistqarr li :

> Kif gie ritenut diversi drabi, hawn qieghdin fil-kamp ta' l- apprezzament tal-fatti, apprezzament li l-ligi tirrizerva fl- ewwel lok lill-gurati fil-kors tal-guri, u li din il-Qorti ma tiddisturbahx, anke jekk ma tkunx necessarjament taqbel mija fil-mija mieghu, jekk il-gurati setghu legittimament u ragonevolment jaslu ghall-verdett li jkunu waslu ghalih. Jigifieri l-funzjoni ta' din il-Qorti ma tirrizolvix ruhha f'ezercizzju ta' x'konkluzjoni kienet tasal ghaliha hi kieku kellha tevalwa l-provi migbura fi prim'istanza, imma li tara jekk il-verdett milhuq mill-gurija li tkun giet "properly directed", u nkwadrat fil-provi prodotti, setax jigi ragonevolment u legittimament milhuq minnhom. Jekk il-verdett taghhom huwa regolari f'dan is-sens, din il-Qorti ma tiddisturbahx (ara per ezempju Ir-Repubblika ta' Malta v. Godfrey Lopez u r-Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina decizi minn din il-Qorti fl-24 ta' April 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Lawrence Asciak sive Axiak deciza minn din il-Qorti fit-23 ta' Jannar 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Mustafa Ali Larbed deciza minn din il-Qorti fil-5 ta' Lulju 2002, ir-Repubblika ta' Malta v. Thomas sive Tommy Baldacchino deciza minn din il-Qorti fis-7 ta' Marzu 2000, u r-Repubblika ta' Malta v. Ivan Gatt deciza minn din il-Qorti fl-1 ta' Dicembru 1994).

5. Anke jekk din il-Qorti tistħarreġ ix-xiehda li tkun tressqet quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, ir-rwol ta' din il-Qorti jibqa' dak ta' reviżjoni tad-deċiżjoni mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati. Fil-kors ordinarju tal-funzjoni tagħha, ma ssirx Qorti ta' ritrattazzjoni, u ma terġax tisma' l-każ u tiddeċiedi l-każ mill-ġdid. Id-deċiżjoni jekk l-imputat ikunx ħati jew le teħodha l-Qorti tal-Maġistrati, li għandha d-dover li tanalizza l-provi u l-argumenti legali kollha u tasal għall-konklużjonijiet tagħha.[2]

6. Din il-Qorti, b'hekk tirrevedi s-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati billi tara jekk u safejn, bis-saħħa tal-provi li jkunu ġew miġjuba mill-partijiet u tal-argumenti legali dibattuti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, setgħetx dik il-Qorti legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjoni milħuqa minnha fis-sentenza tagħha. Biex tagħmel dan ix-xogħol ta' reviżjoni din il-Qorti, tkun trid tifli l-provi u l-argumenti miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati u tara jekk, u safejn, b'dawk il-provi li kellha quddiemha, il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx tasal għall-konklużjonijiet tagħha kif jidhru fis-sentenza b'mod tajjeb u skont il-Liġi.

7. Jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom skont il-provi u l-argumenti legali li kellha quddiemha, anke jekk dik ma kienetx l-unika konklużjoni li dik il-Qorti setgħet tasal għaliha, allura din il-Qorti ma tibdilx il-konklużjonijiet milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li jekk il-Qorti tal-Maġistrati tkun għamlet xogħolha tajjeb, din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdlilha s-sentenza tagħha, jekk mhux għax ikun hemm raġuni valida. Il-fatt biss li l-appellant ma jkunx jaqbel mal-konklużjonijiet tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati mhux biżżejjed biex din il-Qorti tibdel is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati.

8. Jekk mill-banda l-oħra din il-Qorti tara li, mill-provi li nġiebu jew mill-argumenti legali imresqin quddiemha, l-Qorti tal-Maġistrati tkun żbaljat fl-apprezzament tal-provi jew fl-interpretazzjoni tal-argumenti legali imresqin quddiemha, b'mod li allura din il-Qorti tqis ma jkunx sigur u sodisfaċenti li tistrieħ fuq dawk il-konklużjonijiet, allura din il-Qorti imbagħad għandha s-setgħa u d-dmir li tibdel dik is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati, jew dawk il-partijiet minnha li jirriżultaw li jkunu żbaljati jew li ma jirriflettux il-Liġi.[3]

---

[2] u dan sakemm ma jkunx hemm raġunijiet eċċezzjonali entro l-parametri ta' dak li jipprovdi l-artikolu 428(3)(5) tal-Kodiċi Kriminali li din il-Qorti tkun tista' tiddeċiedi hi l-meritu tal-kawża.

[3] Ara wkoll, fost oħrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Rida Salem Suleiman Shoaib**, 15 ta' Jannar 2009; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Paul Hili**, 19 ta' Gunju 2008; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Etienne Carter**, 14 ta' Diċembru 2004; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u **Ir-Repubblika ta' Malta vs Eleno sive**

9. Dawn il-provi pero jridu qabel xejn ikunu jirrispettaw ir-regoli tal-evidenza fi proċedimenti penali, ċjoe **l-Law of Evidence**.

10. L-artikolu 637 tal-Kodiċi Kriminali jgħid li għal dak li jirrigwarda xhieda ta' eta' minuri, xhieda tal-imputat kif ukoll ix-xhieda ta' persuni li huma klassifikati taħt l-artikolu 636 tal-Kodiċi Kriminali, fosthom persuni li jkollhom interess fil-kwistjoni li fuqha tkun meħtieġa x-xhieda tagħhom, jew fir-riżultat tal-kawża : -

> id-deċiżjoni (dwar il-kredibbilta tagħhom) titħalla fid-diskrezzjoni ta' min għandu jiġġudika l-fatti, billi jittieħed qies tal-imġieba, kondotta u karattru tax-xhud, tal-fatt jekk ix-xhieda għandiex mis-sewwa jew hix konsistenti, u ta' fattizzi oħra tax-xhieda tiegħu, u jekk ix-xhieda hix imsaħħa minn xiehda oħra, u taċ-ċirkostanzi kollha tal-każ.

11. Imbagħad l-artikolu 638 tal-Kodiċi Kriminali jagħmilha ċara li huwa fid-dover tal-Prosekuzzjoni li ġġib il-provi kollha u l-aħjar prova possibbli sabiex il-grad tal-prova tal-Prosekuzzjoni jintlaħaq b'suċċess. Jekk dawk il-provi jkunu jikkonsistu prinċipalment fil-verżjoni ta' xhud waħdieni, il-Qorti xorta waħda tista' tasal sal-grad ta' prova rikjest fi proċedimenti kriminali, jekk dak ix-xhud ikun ġie emnut; u dan peress li f'din l-eventwalita, din ix-xiehda ssir biżżejjed biex tagħmel prova sħiħa u kompluta minn kollox, daqs kemm kieku l-fatt ġie ippruvat minn żewġ xhieda jew aktar. Fil-fatt l-artikolu 638(2) tal-Kodiċi Kriminali jgħid li xhud wieħed waħdu, jekk emnut, huwa suffiċjenti sabiex fuq ix-xiehda tiegħu il-Qorti tkun tista' ssib ħtija. Dan il-prinċipju ġie kkonfermat f'diversi każijiet li dawn il-Qrati kellhom quddiemhom fil-passat.[4] Jiġifieri huwa legalment korrett u permissibbli Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tasal li ssib ħtija f'persuna akkużata fuq ix-xiehda ta' xhud wieħed biss.

Lino Bezzina, 24 ta' April 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak,** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**, 5 ta' Lulju 2002; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Diċembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan et**, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

[4] Ara fost oħrajn l-appelli kriminali sede inferjuri fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Bonavia** ppreseduta mill-imħallef Joseph Galea Debono u datata s-6 ta' Novembru 2002; **Il-Pulizija vs Antoine Cutajar** ippreseduta mill-Imħallef Patrick Vella u deċiża fis-16 ta' Marzu 2001; **Il-Pulizija vs Carmel Spiteri** ippreseduta mill-Imħallef David Scicluna u deċiża fid-9 ta' Novembru 2011; Ara wkoll **Ir-Repubblika ta' Malta vs Martin Dimech** deċiża mill-Qorti tal-Appell Sede Superjuri u ppreseduta mill-Imħallfin Joseph Filletti, David Scicluna u Joseph R. Micallef u datata 24 ta' Settembru 2004.

12. In oltre kif gie ritenut mil-Qorti fl-Appell Kriminali fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Thorne:**[5]

> mhux kull konflitt fil-provi ghandu awtomatikament iwassal ghall-liberazzjoni tal-persuna akkuzata. Imma l- Qorti, f' kaz ta' konflitt fil-provi, trid tevalwa l-provi skond il-kriterji enuncjati fl-artikolu 637 tal-Kodici Kriminali w tasal ghall-konkluzzjoni dwar lil min trid temmen u f' hix ser temmnu jew ma temmnux'.

13. F'dan il-kuntest, allura, l-akbar sfida li jkollhom il-Qrati fil-każijiet li jisimgħu hija li jiskopru l-verita storika; u dan peress li l-evidenza li tinġieb quddiemhom - kemm dik diretta, kif ukoll dik indiretta - mhux dejjem neċessarjament twassal għall-dik il-verita'. Xhud jista' jkun konsistenti kemm fil-veritajiet li jgħid, kif ukoll fil-gideb li jista' jkun qiegħed jgħid. U huwa għalhekk li jeżisti wkoll ir-reat ta' sperġur. Il-Qrati ma għandhomx is-setgħa li jaqraw l-imħuħ tan-nies. Il-Qrati jippruvaw jifhmu xi jkollhom f'moħħhom, f'qalbhom u fil-kuxjenza tagħhom in-nies li jidhru quddiemhom biss mill-kliem li jgħidu u mill-egħmil tagħhom. Il-Qrati jridu jistrieħu biss fuq il-provi li jkunu nġiebu quddiemhom – ċjoe l-evidenza diretta jew l-evidenza indiretta.

14. L-evidenza indiretta hi dik li prinċipalment tistrieħ fuq iċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ. Għalkemm iċ-ċirkostanzi ma jitkelmux bħax-xhieda, u b'hekk ma jistgħux jigdbu, mill-banda l-oħra jistgħu jkunu qarrieqa. Dawn il-Qrati dejjem straħu fuq il-prinċipju li biex l-evidenza ċirkostanzjali tkun is-sies ta' sejbien ta' ħtija, din trid tkun univoka, jiġifieri li tipponta biss u esklussivament lejn direzzjoni u konklużjoni waħda u xejn ħliefha. Altrimenti, jekk iċ-ċirkostanzi jagħtu lok għal aktar minn konklużjoni waħda, il-Qorti ma tkunx tista' tistrieħ fuqhom biss biex tkun tista' ssib ħtija. Jekk ikun hemm dubju dettat mir-raġuni, il-Qorti ma tkunx tista' ssib ħtija fl-imputat jew akkużat.

15. Mill-banda l-oħra biex persuna tiġi misjuba ħatja, il-Liġi kriminali **ma teħtieġx** li din tkun stabbilita b'ċertezza assoluta. Il-Liġi tal-proċedura Maltija hija imnisla mis-sistema Ingliż fejn huwa meħtieġ li biex Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tkun tista' ssib ħtija f'akkużat, il-Prosekuzzjoni tkun trid irnexxielha tipprova l-każ tagħha lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni in bażi għall-provi imresqa minnha. Jekk id-Difiża tipprova l-punt tagħha fuq bażi ta'

[5] Deċiza fid-9 ta' Lulju 2003 mill-Qorti tal-Appell Kriminali Sede Inferjuri ippreseduta mill-Imħallef Joseph Galea Debono.

probabbilita, jew tislet argument, inkluż mill-provi tal-Prosekuzzjoni stess, u jirnexxielha ddaħħal dubju dettat mir-raġuni, allura l-Qorti ma tkunx tista' ssib ħtija fl-akkużat.

16. Il-Qorti tkun tista' tasal għal din il-konklużjoni biss wara li tkun għarblet il-provi ammissibbli kollha li jkunu tressqu quddiemha, jiġifieri kemm l-evidenza ordinarja kif ukoll dik esperta, kemm dik diretta u kif ukoll dik indiretta. Fl-aħħar mill-aħħar dik il-Qorti trid tkun żgura moralment, sure fis-sistema Legali Ingliż,[6] li l-każ seħħ skont kif tkun qed tipprospetta l-Prosekuzzjoni lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. Dan huwa l-ogħla livell ta' prova li l-Liġi teħtieġ biex tinstab ħtija; livell li huwa anqas miċ-ċertezza assoluta, iżda li huwa ogħla mill-bilanċ tal-probabbilitajiet.

17. Fil-każ Ingliż **Majid**,[7] Lord Moses stqarr hekk :

> Judges are advised by the Judicial Studies Board, as they have been for many years, to direct the jury that before they can return a verdict of guilty, they must be sure that the defendant is guilty.

18. Inoltre, fil-ktieb tagħhom **The Modern Law on Evidence**, Adrian Keane u Paul McKeown[8] jgħidu s-segwenti : -

> In the wake of difficulties encountered with the formula of proof beyond reasonable doubt, Majid makes it clear that the direction on the criminal standard must adhere to the formula of proof by being "sure", in accordance with the longstanding advice given to judges by the Judicial Studies Board. That advice currently contained in the Crown Court Bench Book, is simply that the prosecution prove their case if the jury, having considered all the relevant evidence, are sure that the accused is guilty. Further explanation is described as 'unwise'. If the jury are not sure then, they must find the accused not guilty.

19. Meta jiġi biex ifisser dan il-grad ta' prova fi proċedimenti kriminali, l-Imħallef William Harding kien xi drabi jirreferi għal dal-kunċett bħala l-prinċipju **tas-sikurezza**. Hekk per eżempju fl-appell kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Peralta** deċiża mill-Qorti Kriminali nhar il-25 t'April 1957 dik il-Qorti kienet qalet li f'dak il-każ, in bażi għall-provi miġjuba quddiemha hija setgħet tasal **b'sikurezza** għall-konklużjoni fir-rigward tal-istat tal-imputat, liema stat fattwali kellu jiġi pruvat in bażi għal suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. B'hekk dik il-Qorti ġja fl-1957 kienet irrikonoxxiet l-ekwivalenza bejn l-istat mentali ta' sikurezza mas-

---

[6] **R v Majid**, 2009, EWCA Crim 2563, CA at 2

[7] ibid.

[8] Oxford University Press, 2012, p. 106 – 108.

sufficjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni, kif ukoll illum rifless fil-ġurisprudenza l-aktar reċenti fl-Ingilterra u Wales.

20. U huwa biss meta jkun hemm **id-dubju veru, bażat fuq ir-raġuni, fuq is-sens komun u fuq il-buon sens, ċjoe d-dubju li jibqa' jippersisti wara li jsir stħarriġ dettaljat u b'attenzjoni, b'diliġenza u b'mod imparzjali tal-provi u l-argumenti kollha li jkunu ġew imresqin mill-Prosekuzzjoni u mid-Difiża** li mbagħad, jekk jibqa' jippersisti dan id-dubju, jkun jista' jingħad li dak il-livell ta' sikurezza, ossija sufficjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni ma jkunx intlaħaq; u li allura bħala konsegwenza, il-Qorti ma tkunx tista' tiddikkjara lill-ħati tal-akkużi miġjuba kontrih.

21. Meta l-partijiet fi proċeduri penali, jagħżlu li jresqu prova, huma jridu jissodisfaw il-best evidence rule, ċjoe jridu jresqu l-aħjar prova li tkun tista' tiġi preżentata fil-każ konkret. Fis-sentenza fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Spiteri** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali, ġie ritenut is-segwenti:

> Huwa principju fondamentali fil-process kriminali li l-ligi tesigi li kull min jrid jipprova xi haga, ghandu jressaq l-ahjar prova, u dan jista' biss jaqa' fuq prova sekondarja kemm il-darba din l-ewwel jew l-ahjar prova mhiex disponibbli. Hu veru wkoll, izda, li min ghandu jiggudika jista', skond il-ligi, u minkejja dan il-principju fondamentali appena msemmi, joqghod fuq ix-xhieda anke ta' persuna wahda jekk b'dak li tghid din il-persuna, jikkonvinci lill-gudikant sal-grad tal-konvinciment morali mill-htija tal-persuna akkuzata.
>
> **L-prova indizzjarja trid tkun wahda assolutament univoka, li tipponta biss minghajr dubju dettat mir-raguni lejn fatt jew konkluzzjoni wahda. Ovvjament jekk fatt jew cirkostanzi jistghu ragjonevolment jinghataw aktar minn tifsira jew interpretazzjoni wahda, tkun li tkun, allura dik ma tkunx prova ndizzjarja tajba, skond il-ligi, sabiex in bazi taghha tista' tinstab htija. Kif tghid u titlob il-ligi, biex prova ndizzjarja tigi ammessa bhala prova valida fis-sens li wiehed jista' ragjonevolment jasal ghall-konkluzzjoni tieghu ta' htija in bazi taghha bla ebda dubju dettat mir-raguni, irid ikun moralment konvint minn dan ir-rekwizit ta' l-univocita' taghha, cioe' li dik il-prova tfisser biss u xejn aktar li l-akkuzat huwa hati ta' dak addebitat lilu w, allura, kull dubju ragjonevoli fir-rigward ghandu jmur favur l-akkuzat skond il-ligi.**[9]
>
> Wiehed ghandu jkun ferm attent fl-apprezzament u nterpretazzjoni tal-prova ndizzjarja ghaliex ghalkemm din hi prova ferm importanti, u kultant

[9] Emfasi ta' din il-Qorti.

anke aktar mill-prova diretta, pero', din hi prova li facilment tista' tqarraq lil dak li jkun qed jghamel l-interpretazzjoni w apprezzament taghha.[10]

22. Illi f'dan il-każ, huwa importanti wkoll li din il-Qorti tirreferi għar-regola tal-**hearsay** u kif din tiġi applikata fil-kamp penali Malti. L-artikoli 598 u 599 tal-Kodiċi ta' Organizazzjoni u Proċedura Ċivili (Kap 12) li jirregolaw il-**hearsay evidence**, u reżi applikabbli fi proċedimenti quddiem Qrati ta' Ġustizzja Kriminali bis-saħħa tal-artikoli 520(1)(d) u 645 tal-Kodiċi Kriminali jgħidu kif ġej:

598. (1) Bħala regola, il-qorti ma tiħux qies ta' xiehda dwar fatti li x-xhud igħid li ġie jafhom mingħand ħaddieħor jew li qalhom ħaddieħor li jista' jinġieb biex jagħti xiehda fuq dawk ilfatti.

(2) Il-qorti tista', ex officio, jew fuq oppożizzjoni tal-parti, ma tħallix jew tiċħad li jsiru mistoqsijiet bi skop li jittieħdu xiehda bhal dawk.

(3) Iżda l-qorti tista' ġġiegħel lix-xhud li jsemmi l-persuna li mingħandha jkun sar jaf il-fatti li għalihom jirriferixxu dawk ilmistoqsijiet.

599. Il-qorti tista', skont iċ-ċirkostanzi, tippermetti xiehda fuq kliem ħaddieħor u tieħu qies tagħha, meta dan l-istess kliem ħaddieħor ikollu, fih innifsu, importanza sostanzjali, fuq il-meritu tal-kawża jew ikun jagħmel parti mill-meritu; inkella meta dan ħaddieħor ma jkunx jista' jinġieb biex jixhed, u l-fatti jkunu tali li ma jkunux jistgħu jiġu ppruvati sewwa xort'oħra, l-aktar f'każijiet ta' twelid, ta' żwieġ, ta' mewt, ta' assenza, ta' servitù, ta' rjieħ ta'immobbli, ta' pussess, ta' drawwiet, ta' ġrajjiet storiċi pubbliċi, ta'reputazzjoni jew ta' fama, ta' kliem jew fatti ta' nies li mietu jew li jkunu assenti u li ma kellhom ebda interess li jgħidu jew jiktbu l-falz, u ta' fatti oħra ta' interess ġenerali jew pubbliku jew li jkunu magħrufa minn kulħadd.

23. Fil-kawża deċiża minn din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Janis Caruana** tal-14 ta' Mejju 2012 mill-Imħallef Lawrence Quintano il-kwistjoni tal-**hearsay evidence** kienet ġiet indirizzata b'dan il-mod : -

21. Bir-rispett kollu, il-hearsay rule tagħna (fl-artikolu 599) mhix daqshekk riġida daqs kemm wieħed jaħseb. Fil-fatt l-ewwel parti ta' dan l-artikolu jgħid hekk:
'599. Il-qorti tista', skont iċ-ċirkostanzi, tippermetti xiehda fuq kliem ħaddieħor u tieħu qies tagħha, meta dan l-istess kliem ħaddieħor ikollu, fih innifsu, importanza sostanzjali, fuq il-meritu tal-kawża jew ikun jagħmel parti mill-meritu; inkella meta dan ħaddieħor ma jkunx jista' jinġieb biex jixhed, u l-fatti jkunu tali li ma jkunux jistgħu jiġu ppruvati sewwa xort'oħra,'

22. Fil-fatt fil-kawża 'Joseph Mary Vella et versus il-Kummissarju tal-Pulizija' il-Qorti Kostituzzjonali nhar it-13 ta' Jannar 1988 qalet hekk:
'Issa, fil-każ preżenti, si tratta ta' depożizzjoni ta' xhud dwar x'qallu ħaddieħor li ma jistax jiġi prodott minħabba li x-xhud ġie marbut bis-sigriet

[10] Deċiża nhar il-5 ta' Lulju 2002 mill-Imħallfin Noel Arrigo, Joseph A. Filletti u Patrick Vella.

professjonali fuq l-identita' ta'dan il-ħaddieħor. Ċertament il-klem ta' dan il-ħaddieħor jistgħu, fiċ-ċirkostanzi tal-każ, ikollhom importanza sostanzjali fuq il-mertu tal-kawża. Għalhekk il-Qorti ma tara l-ebda raġuni l-għala għandha tiddipartixxi millkonlużjoni tal-ewwel qorti (li tħalli lil dan ix-xhud jiddeponi).'

23.Ukoll fl-Ingilterra u f'Wales ir-regola tal-hearsay m'għadhiex stretta daqsa qabel. Il-Qorti Ewropea Dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fil-każ ' Al-Khawaja and Tahery versus the United Kingdom' tal-15 ta' Diċembru 2011 (deċiżjoni tal-Grand Chamber) qalet hekk f'pargrafu 130:

'However, the Court notes that the present cases have arisen precisely because the legal system in England and Wales has abandoned the strict common law rule against hearsay evidence. Exceptions to the rules have been created, notably in the 1988 and 2003 Acts, which allowed for admission of ST's statement in Al-Khawaja's case and T's statement in Tahery's case.'

24. Fil-każ ta' Al-Khawaja, ST kienet għamlet rapport lill-Pulizija numru ta' xhur sewwa wara li kienet allegatament assaltata minn tabib. ST għamlet suwiċidju qabel il-ġuri. L-Imħallef li ppresieda ħalla li jinqara r-rapport waqt il-ġuri u ta direzzjonijiet appożiti. (Ara paragrafi 9 -19 tal-istess sentenza). Il-Grand Chamber ma sabitx vjolazzjoni talartikolu 6 (ara par.158 tas-sentenza).

25. Issa, jekk wieħed janalizza s-sitwazzjoni fil-każ li jinsab fil-preżent quddiem il-Qorti, ir-rapport bl-ebda mod ma jgħid li min għamel ir-rapport dwar is-serqa indika lill-appellant. Kieku kien hekk ir-rapport kien ikun prova li sar it-tali kliem iżda mhux prova li l-appellant wettaq is-serqa għalkemm l-istess rapport kien ikun jista' jintuża biex jikkorobora provi oħra. (Ara: Subramianiam v Public Prosecutor (1956) 1.W.L.R.956 at 969, PC).2 Fir-rapport odjern m'hemmx xi allegazzjoni bħalma ma għamlet ST fil-każ 'Al-khawaja vs UK' jew xi sitwazzjoni simili għal dak li aċċettat il-Qorti Kostituzzjonali. Hawn għandna biss rapport li saret is-serqa, ta' xhiex, fejn u meta. Min għamel ir-rapport mhux Malti, ma semma lil ebda persuna bħala suspettat, u ma jistax joqgħod jinġieb Malta biex jikkonferma li saret serqa ta' laptop. Terġa' min għamel irrapport ma joqgħodx f'xi pajjiż fil-viċin.

26. Għalhekk il-Qorti, wara li rat iċ-ċirkostanzi tal-każ, u wara li rat l-artikolu 599 tal-Kap 12 res applikabbli għall-Kap 9, qed tiddeċiedi li fil-proċess teżisti prova li hija ammissibbli. Ir-rapport huwa prova li saret is-serqa u ta' xejn aktar.

24. Oltre minn hekk fis-sentenza tal-Qorti Kriminali deċiża nhar l-24 t'Ottubru 2011 fil-kawża fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mario Azzopardi** ġie deċiż is-segwenti : -

Li l-artikoli relevanti dwar il-Hearsay Rule huma l-artikoli 598 u 599 tal-Kap 12 reżi applikabbli għall-Kap 9 bl-artikolu 645 tal-Kap 9.

Il-każ li mhux l-ewwel darba li ġie ċitat b'approvazzjoni dwar il-hearsay rule f'kawżi ta' natura kriminali huwa Subramaniam v. Public Prosecutor fejn insibu dan il-kliem:
'Evidence of a statement made to a witness by a person who is not himself called as a witness may or may not be hearsay. It is hearsay and inadmissible when the object of the evidence is to establish the truth of what is contained in the statement. It is not hearsay and is admissible when it is proposed to establish by the evidence, not the truth of the statement, but the fact that it was made. The fact that the statement was made, quite apart from its truth, is frequently relevant in considering the mental state and conduct thereafter of the witness or of some other person in whose presence the statement was made.'

Jekk wieħed jimxi mal-prinċipji ta' dan il-każ allura ċerti persuni li magħhom ikun tkellem l-allegat vittma jistgħu jkunu prodotti (per eżempju, psikologu, għalliem jew social worker, il-ġenituri jew qraba fil-qrib tal-allegat vittma). Dawn jistgħu jixhdu li l-allegat vittma tassew qal hekk. Tali xhieda hija biss prova li l-allegat vittma tassew qal hekk, iżda mhux li dak li qed jgħid l-allegat vittma huwa tassew minnu. Jekk wieħed jeżamina l-ewwel sentenza tal-artikolu 599 tal-Kap 12, wieħed jista' jikkonkludi li l-hearsay rule fil-Liġi tagħna mhix daqshekk assoluta. U filfatt hekk qalet il-Qorti Kostituzzjonali hija u tiddeċiedi il- każ 'Joseph Mary Vella et versus Il-Kummissarju tal-Pulizija' (13 ta' Jannar 1988) fejn il-Qorti kkonfermat digriet tal-Prim'Awla biex jitħalla jixhed Prokuratur Legali li kien marbut bis-sigriet professjonali. Dan tħalla jixhed mingħajr ma kellu jikxef isem it-terza persuna li kienet qaltlu biex il-fatti li fuqhom kellhom jixhed il-Prokuratur Legali. Peress li d-depożizzjoni, li tista' tkun hearsay, tista' tkun prova diretta li ntqal xi ħaġa, ma tistax tiġi esklusa flistadju tal-eċċezzjonijiet preliminari.

F'dak li huma deċiżjonijiet kriminali, il-Qrati tagħna issa ilhom sew isegwu il-prattika dwar il-hearsay rule. (Ara dwar dan il-punt: Ir-Repubblika versus Meinrad Calleja). Reċentement il-Qorti tal-Appell Kriminali diversament preseduta qalet hekk:'

Fil-limit tal-użu li għamlet l-ewwel Qorti tal-okkorenza msemmija, ma hemm xejn irregolari. Hu ben stabbilit li waqt li prova hearsay ma hix prova tal-kontenut ta' dak li jiġi rapportat li ntqal, hi prova li dak rapportat li ntqal fil-fatt intqal fiċ-ċirkostanzi, data, post u ħin li ntqal u in kwantu tali hi ċirkostanza li meħuda ma' provi u ċirkostanza oħra tista' wkoll tikkontribwixxi għall-apprezzament li tagħmel il-Qorti.' (1 t'April 2011 'Il-Pulizija versus Fabio Schembri' preseduta mill-S.T.O. il-Prim Imħallef Dr Silvio Camilleri).

25. Apparti dan fis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawża fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs Angelus Vella**, deċiża nhar it-30 ta' Lulju 2015, ir-regola dwar il-**hearsay evidence** ġiet spjegata b'dan il-mod kwantu sempliċi daqskemm ċar-

Ilu ben stabbilit minn din il-Qorti, kif anki rilevat mill-ewwel Qorti fis-sentenza tagħha, li mhux kull relazzjoni ta' x'qal ħaddieħor tikkostitwixxi hearsay evidence iżda jekk dak rapportat hux hearsay evidence jew le jiddependi mill-użu li wieħed jippretendi li jsir minn dak rakkontat. Jekk dak rakkontat

jiġi preżentat bħala prova tal-kontenut tiegħu allura dak ikun hearsay evidence u bħala tali inammissibbli iżda jekk dak rakkontat jiġi preżentat mhux bħala prova tal-kontenut tiegħu iżda bħala prova li dak li ntqal verament intqal fiċ-ċirkostanzi ta' data, post u ħin li fihom intqal allura dan ma jkunx hearsay evidence u huwa ammissibbli għal ċerti għanijiet legali legittimi bħal sabiex tiġi kontrollata x-xiehda diretta tax-xhud li l-kliem tiegħu ikun qiegħed jiġi rapportat jew, fiċ-ċirkostanzi idoneji, anki sabiex tiġi korroborata xiehda diretta oħra.

26. Illi l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi tal-provi primarjament f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li l-Qorti tal-Maġistrati tkun fl-aħjar qagħda tqis il-provi kollha għax, normalment, tkun għexet personalment il-proċess quddiemha. Hija tkun setgħet tara u tisma' lix-xiehda jixhdu quddiemha - ħaġa li din il-Qorti ma kellhiex l-opportunita li tagħmel. U għalhekk huwa għaqli li l-Liġi tħalli prinċipalment dan l-eżerċizzju ta' analiżi u apprezzament tax-xiehda tax-xhieda f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati; liema eżerċizzju huwa importanzi ħafna u li din il-Qorti ttih il-piż li jixraqlu, in kwantu ma jistax jiġi disturbat kif ġieb u laħaq.

27. Anke fejn il-Qorti tal-Maġistrati, għal xi raġuni jew oħra, ma tkunx semgħet ix-xhieda kollha hi stess, xorta waħda l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi u deċiżjoni dwar il-fatti f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Il-Qorti tal-appell xorta tibqa' Qorti tat-tieni grad, biex, fil-każijiet appellati tara jekk u safejn il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet milħuqa minnha in bażi għall-dawk il-provi u l-argumenti legali miġjuba quddiemha. Biss, kif intqal, din il-Qorti ma taqbadx u tibdel id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kif ġieb u laħaq, u dan għar-raġuni miġjuba fil-kawża **Il-Pulizija vs Lorenzo Baldacchino** deċiża mill-Qorti Kriminali bħala Qorti tal-Appell deċiża nhar it-30 ta' Marzu 1963 mill-Imħallef William Harding fejn intqal is-segwenti : -

Ma hemmx bżonn jinghad li l-komportament tax-xhud (demeanour) hu fattur importanti ta' kredibilita (ara Powell, On Evidence, p. 505), u kien, ghalhekk, li inghad mill-Qrati Ingliżi segwiti anki mill-Qrati taghna, illi "great weight should be attached to the finding of fact at which the judge of first instance has arrived" (idem, p. 700), appuntu ghaliex "he has had an opportunity of testing their credit by their demeanour under examination".

28. In definittiva, kif intqal minn din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza **Il-Pulizija vs. Vincent Calleja** deċiża nhar is-7 ta' Marzu 2002 din il-Qorti, bħala Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati ma terġax tagħmel ġudizzju ġdid fuq il-każ f'dak li għandu x'jaqsam mal-valutazzjoni u evalwazzjoni tal-fatti tal-każ,

iżda tillimita biss ruħha biex tara jekk id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kienetx "unsafe and unsatisfactory" fuq il-bażi tar-riżultanzi li jkollha quddiemha dik il-Qorti. B'hekk din il-Qorti ma tistax tissostitwixxi d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati sakemm id-deċiżjoni ta' dik il-Qorti ma tkunx "unsafe and unsatisfactory". Jiġifieri jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet legittimament u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom fuq il-bażi tal-provi u tal-argumenti legali li kellha quddiemha, allura din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdel il-konklużjonijiet ta' dik il-Qorti – anke jekk il-Qorti tal-Appell Kriminali setgħet kienet tasal għal konklużjoni differenti minn dik milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati.

E. IL-KONSIDERAZZJONIJIET TA' DIN IL-QORTI

Ikkunsidrat

29. Illi nhar l-14 ta' Ġunju tas-sena 2020, għal ħabta tas-sitta u nofs ta' fil-għaxija, ġewwa l-Faċilita Korettiva ta' Kordin, l-uffiċjal tad-detenzjoni CO 199 Melvin flimkien mal-infermiera on duty Maria Dolores Spiteri kienu qedin iqassmu l-mediċini lir-residenti ġewwa l-imsemmija Faċilita'. Hekk kif waslu f'Diviżjoni numru 4, u preċiżament għand l-aħħar priġunier, Jerken DECELIS, dan tal-aħħar deher javviċina lil CO 199 Melvin West u jistaqsieh x'kunjomu. West wieġbu u hu flimkien mal-infermjiera telqu minn fuq il-post hekk kif kienu spiċċaw mit-tqassim tal-mediċini. CO 199 Melvin West baqa' jewhden fuq il-għala l-appellant DECELIS kien għamillu dik il-mistoqsija ftit qabel u sejjaħ lill-uffiċjal ta' detenzjoni ieħor, ċertu CO 95 Gilmore Falzon sabiex jgħajjat lil DECELIS li dak il-ħin kien fiċ-ċella tiegħu. Hekk kif CO 95 U CO 199 daħlu fiċ-ċella ta' DECELIS, dan tal-aħħar resaq lejn CO 199 u t-tnejn li huma deheru qedin jgħidu xi diskors b' CO 199 Melvin West, hekk kif ikkonfermat ukoll min CO 95 Gilmore Falzon, jgħid li DECELIS kien heddu bil-fomm li kien se jaħarqu ħaj kif joħroġ mill-ħabs. Dan l-inċident inqala' għaliex skont DECELIS, it-tfajla tiegħu kienet qaltlu li uffiċjal ta' detenzjoni bin-nuċċali, bla xagħar, b'għajnjeh ċelesti u kunjomu West kien bgħatilha xi messaġġi fuq il-Facebook tagħha. CO 199 Melvin West ħassu mhedded b'dan id-diskors u għamel rapport mal-Pulizija tal-Għassa ta' Raħal Ġdid liema pulizija ħadu passi kontra DECELIS u ħarġu l-akkuża mertu tal-proċeduri in kwistjoni.

Ikkunsidrat

Analiżi tal-provi miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) u li fuqhom dik il-Qorti sabet lill-appellant ħati tal-unika imputazzjoni miġjuba kontra tiegħu meritu tal-ewwel aggravju tal-appellant.

30. Illi l-vertenza prinċipali f'dan il-każ tirrigwarda l-applikabilita' o meno tal-Artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali u dan fid-dawl tal-aggravju tal-appellant fis-sens li l-kwistjoni li nqalgħet bejn l-appellant DECELIS u l-uffiċjal tad-detenzjoni CO 199 Melvin West ma kellha x'taqsam xejn mal-funzjonijiet ta' West fil-vesti ta' uffiċjal pubbliku iżda kienet kwistjoni ta' natura privata.

31. L-Artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali jaqra hekk :

> Kull min, f'kull każ ieħor mhux imsemmi fl-aħħar żewġ artikoli qabel dan, jinġurja, jew ihedded, jew jagħmel offiża fuq il-persuna ta' wieħed inkarigat skont il-liġi minn servizz pubbliku, waqt li jkun jagħmel jew minħabba li jkun għamel dan is-servizz, jew bil-ħsieb li jbeżżgħu jew li jinfluwixxi fuqu kontra l-liġi fl-esekuzzjoni ta' dak is-servizz, jeħel, meta jinsab ħati, il-piena stabbilita għall-inġurja, għat-theddid jew għall-offiża, meta jsiru mingħajr iċ-ċirkostanzi msemmijin f'dan l-artikolu, miżjuda b'żewġ gradi u għal multa ta' mhux inqas minn tmien mitt euro(800) u mhux iżjed minn ħamest elef euro (5,000).

32. Din id-dispożizzjoni ġiet introdotta biex tipproteġi lil min ikun Uffiċjal Pubbliku minn kull xorta ta' attakki li jsiru fil-konfront tiegħu sabiex inaqsulu l-ġieħ u d-dinjita' li tali rwol jimmerita. Dan ir-reat huwa simili għall-articolo 341 tal-Codice Penale Taljan. Il-Corte di Cassazione Taljana interpretat dan l-artikolu bħala strument legali intiż li jiggarantixxi l-aħjar interessi tal-amministrazzjoni tal-ġustizzja:

> Ora, come piu' volte sostenuto dalla stessa Corte Costituzionale, si preferisce considerare oggetto di tutela l'interesse al buon andamento della pubblica amministrazione, attuato mediante la difesa dell'onore e del prestigio della stessa.[11]

33. Illi l-element materjali ta' dan ir-reat huwa l-inġurja jew it-theddid u dawn jistgħu jieħdu kemm il-forma verbali kif ukoll dik miktuba u jistgħu jsiru wkoll permezz ta' ġesti jew tpinġija li jkunu ġew magħmula bl-iskop li jnaqqsu l-ġieħ u r-reputazzjoni tal-persuna

[11] Art. 341 bis codice penale - Oltraggio a pubblico ufficiale - Brocardi.it

lejn min huma diretti. Is-suġġett passiv tar-reat irid neċessarjament ikun uffiċjal pubbliku.

34. L-inġurja, theddid jew l-offiża jridu jkunu magħmula kontra l-Uffiċjal Pubbliku :

a. (i) filwaqt illi jkun qiegħed jagħmel servizz pubbliku jew
(ii) minħabba li jkun għamel dan is-servizz pubbliku;

Jew

b. bil-ħsieb li jbeżża lill-uffiċjal pubbliku jew jinfluwixxi fuqu kontra l-liġi fl-eżekuzzjoni ta' dak is-servizz.

35. Dan ifisser li fl-ewwel xenarju, il-Liġi ma tirrikjedix ness bejn l-inġurja u t-theddida li tkun saret u l-funzjonijiet magħmula mill-uffiċjal pubbliku iżda dak li hu meħtieġ li jiġi ppruvat huwa li (i) is-suġġett passiv tar-reat huwa uffiċjal pubbliku u li (ii) tali inġurji u theddid ġew magħmula fil-konfront tiegħu waqt li kien qiegħed jagħmel servizz pubbliku.

36. Dan jikkuntrasta maż-żewġ xenarji l-oħra fejn neċessarjament trid tiġi ppruvata rabta bejn l-inġurja u t-theddida u dik il-funzjoni pubblika li jkun għadu kemm eżegwixxa jew li jkun sejjer jeżegwixxi l-uffiċjal pubbliku. Din id-distinzjoni ġiet rikonoxxuta wkoll minn diversi awturi u ġiet ukoll hekk abbraċjata mill-Qrati tagħna. Hekk insibu fil-kawża **Il-Pulizija vs. Leonard Sacco** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar id-9 ta' Diċembru 2020 :

> L-awturi Cheveau et Helie, li jsemmi l-Professur Mamo fin-notamenti tiegħu, jgħidu hekk:
>
> "Quando l'oltraggio si verifica nel corso delle funzioni, il motivo che lo determina e' indifferente; la legge vede soltanto il turbamento, l'ingiuria fatta all'esercizio delle funzioni, l'insulto che degrada la loro dignita'; avesse pure quest'ingiuria una causa determinante estranea alle funzioni, il turbamento all'esercizio di esse sussisterebbe sempre."
>
> Kuntrarjament fiż-żewġ istanzi l-oħra, irid jigi ppruvat in-ness bejn l-oltraġġ u l-qadi tal-funzjoni pubblika.

37. Dak li jakkomuna l-ewwel xenarju mat-tieni u t-tielet xenarju kkontemplat mid-dispożizzjonijiet tal-Artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali huwa li l-inġurja jew it-theddid trid tkun neċessarjament indirizzata

lejn il-persuna ta' uffiċjal pubbliku fil-waqt li huwa jkun qiegħed jaġixxi fil-vesti ta' uffiċjal pubbliku. Isegwi għalhekk li jekk persuna normalment impjegata f'funzjoni pubblika tkun irċeviet theddida jew ġiet inġurjata f'sitwazzjoni fejn hija ma tkunx qiegħda waqt servizz pubbliku, dan ir-reat ma jissussistix.

38. In oltre, huwa neċessarju li jiġi ppruvat li s-suġġett attiv tar-reat kien konsapevoli mill-fatt li huwa kien qiegħed jinġurja u/jew jhedded persuna inkarigata mil-Liġi minn servizz pubbliku u dan anki jekk l-uffiċjal pubbliku ma jkunx liebes l-unformi fil-waqt tal-eżekuzzjoni tal-funzjoni pubblika. F'dan ir-rigward, il-Professur Mamo jgħid hekk :-

> This offence arises even though the person charged with the public duty may not at the time of discharging such duty be wearing his uniform or badge etc of office, provided the offender was aware of his status as such person.

39. L-istess ġie mistqarr mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawża **Il-Pulizija vs. Giuseppe Borg** deċiża nhar it-2 ta' Novembru 1917 :

> Nel reato di oltraggio ad ufficiale od impiegato pubblico, oltre il dolo specifico desunto dal fine dell'agente, e' necessario ad integrare l'elemento morale od intenzionale del reato, la scienza della qualita' ufficiale dell'oltraggiato, ma questa scienza può sussistere indipendentemente dalla questione se il pubblico ufficiale portasse on no la divisa della sua carica al tempo dell'oltraggio; di guisacché il reato può avverarsi anche se l'ufficiale non indossasse tale divisa a patto, ben inteso, che risulti della scienza nell'oltraggiante della qualita' ufficiale dell'oltraggiato.

Ikkunsidrat

40. Il-Qorti trid tistħarreġ jekk il-kliem mistqarr hux ta' natura inġurjuża jew minaċċjuża. Din il-Qorti rat li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) kienet rinfaċċjata b'żewġ verżjonijiet in kwantu

(a) fuq naħa l-parte leża CO 199 Melvin West u l-uffiċjali l-oħra ta' detenzjoni CO 10 Owen Aquilina u CO 95 Gilmore Falzon jgħidu li DECELIS qal kliem fis-sens li jekk ikun jaf li CO 199 Melvin West qed jibgħat messaġġi lit-tfajla tiegħu fuq Facebook ħażin ikun għalih għax la joħroġ minn hemm kien se jaħarqu ħaj; u
(b) fuq in-naħa l-oħra DECELIS, li jsostni li qatt ma qal dak id-diskors iżda qallu sempliċement li kien ser ipattihielu, fis-sens li kien ser jixkfu mas-superjuri tiegħu u b'hekk jirrapurtah.

41. Din il-Qorti tqis li f'dan l-isfond tal-provi, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment tikkonkludi li temmen bħala iktar verosimili l-verżjoni li taw l-uffiċjali tad-detenzjoni aktar minn dik mistqarra mill-appellant. Dan mhux daqstant għaliex din il-verżjoni kienet ikkonfermata min tlett persuni differenti iżda għaliex minn kliem DECELIS stess, kien jidher ferm turbat meta sar jaf li West kien qiegħed jibgħat lit-tfajla tiegħu. F'paġna 26 tax-xhieda tiegħu DECELIS jgħid li meta t-tfajla tiegħu qaltlu bli kien ġara, sar qisu dimonju :

> Għidtilha għidli x'ġara? Immaġinani, filli anġlu nibki magħha, **fili ġejt qisni dimonju jien.**

42. F'paġna 27 tax-xhieda tiegħu mbagħad jiddeskrivi kif kliem West kien tant tah fastidju li weġġgħalu l-istonku tiegħu :

> ..imbagħad, kif ġejna biex nieħu l-pirmli, jiena, qalli, kollox sew Decelis inti, u weġġgħani naqra l-istonku tiegħi, qed tifhem..

43. F'paġna 28 tax-xhieda tiegħu DECELIS iżid jgħid li għalkemm meta kien tkellem mas-Sur Martin fuq il-fatt li sar jaf li CO 199 Melvin West kien qiegħed jibgħat lit-tfajla tiegħu fuq Facebook huwa kien baqa' jsostni li ma riedx jaqla' inwkiet, fil-verita' kif rah ma' wiċċu ġewwa ċ-ċella dakinhar tal-14 ta' Ġunju 2020, 'ma flaħtx'.[12]

44. B'hekk il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment tikkonkludi li l-appellant qal kliem fis-sens li meta joħroġ mill-Faċilita Korrettiva huwa kien se jaħarqu ħaj lil CO 190 Melvin West.

45. Din il-Qorti tqis li dan il-kliem huwa indubjament theddid u theddid ta' natura serja ħafna. Il-Qorti tista' tifhem li jekk verament it-tfajla tiegħu qaltlu li kienet qed tirċievi messaġġi fuq Facebook mingħand CO 199 Melvin West, l-appellant setgħa ħassu offiż. Il-Qorti tifhem ukoll li minn ġewwa l-ħabs, l-appellant la kellu viżwal ta' x'kien qiegħed jiġri fid-dinja ta' barra u wisq anqas kellu kontroll fuq l-affarijiet, anki l-iċken inċident bħal dak li ġara. Dan setgħa jkiddu u jaffettwaħ ħażin psikoloġikament.

46. Madanakollu, DECELIS ma kien imissu qatt irreaġixxa b'dak il-mod u speċjalment bl-użu ta' kliem daqshekk aħrax; u minflok kien

---

[12] Ara fol. 28 tax-xhieda tal-appellant.

imissu tassew irraporta l-inċident lis-superjuri tiegħu qabel ma kabbar l-affarijiet. Jekk DECELIS kien tant konvint minn dak li qaltlu dik it-tfajla u jekk kien tant konvint li CO 199 Melvin West kien qed jibgħathilha fuq Facebook, huwa verament kien messu rrapurtah lis-Superjuri tiegħu. Iżda DECELIS me kellu qatt jgħid dak il-kliem ta' theddid hekk aħrax kontra CO 199 Melvin West għax b'daqshekk, jekk qabel kellu r-raġun, issa ġie li spiċċa bit-tort minħabba l-kliem ta' theddid li tlieta minn nies xehdu bil-ġurament tagħhom li semgħuh jgħid.

47. Fix-xiehda tiegħu DECELIS jgħid li dam jiġma ġo fih u bħal donnu beda jfittex l-okkażjoni t-tajba sabiex jiġi wiċċ'imbwiċċ ma' West u jiżvoga. Dan l-atteġġajment mhux atteġġjament ta' persuna li tixtieq tevita l-inkwiet u ċertament mhux atteġġjament li wieħed għandu jkollu.

48. Mill-evidenza prodotta quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) f'dan il-każ, din il-Qorti jidhrilha li dik il-Qorti setgħet legalment u raġonevolment tasal li tikkonkludi li l-appellant fil-fatt mar oltre mis-sempliċi intimazzjoni ta' passi dixxiplinarji kontra CO 199 Melvin West. Tliet xhieda okulari ikkonfermaw li semgħu lill-appellant jgħid lil CO 199 Melvin West li kien **isibu barra u jaħarqu ħaj**.

49. Il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet ukoll, legalment u raġonevolment tikkonkludi li din l-espressjoni kienet forma ta' theddida verbali ta' natura serja.

Ikkunsidrat

50. Din il-Qorti tqis illi mhemmx dubju illi CO 199 Melvin West huwa impjegat fil-Faċilita' Korettiva ta' Kordin bħala uffiċjal ta' detenzjoni liema funzjoni hija meqjusa bħala ta' natura pubblika u b'hekk jikkwalifika fis-sensi tal-artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali bħala wieħed inkarigat skont il-Liġi minn servizz pubbliku.

51. Jirriżulta wkoll li dakinhar tal-14 ta' Ġunju 2020 għall-ħabta tas-1845 hours CO 199 Melvin West kien qiegħed waqt ix-xogħol tiegħu fil-Faċilita' Korrettiva ta' Kordin. Ma kienx qiegħed hemm f'xi vesti personali tiegħu jew barra l-ħinijiet tax-xogħol tiegħu. Dan huwa konfermat minn CO 199 Melvin West stess fix-xhieda tiegħu fejn

f'paġna 11 jgħid kif dakinhar tal-inċident kien qiegħed fil-Faċilita Korrettiva ta' Kordin fuq xogħol u fil-ħin tal-inċident kien qiegħed jagħmel ronda mal-ħabs flimkien man-nurse Maria Dolores Spiteri sabiex iqassam il-mediċini lid-detenuti. Dwar il-fatt li CO 199 Melvin West dakinhar tal-14 ta' Ġunju 2020 fil-ħin tal-18.45 hours kien qiegħed xogħol jixhdu wkoll uffiċjali oħra ta' detenzjoni li kienu xogħol miegħu dak il-ħin u ċjoe' CO 10 Owen Aquilina u CO 95 Gilmore Falzon. Anki l-infermjiera Maria Dolores Spiteri f'paġna 21 tax-xhieda tagħha tikkonferma li kienet ikkumpanjata minn CO 199 Melvin West fit-tqassim tal-mediċini dakinhar tal-14 ta' Ġunju 2020 ftit qabel il-ħin tal-inċident.

52. Kemm -il darba huwa stabbilit li CO 199 Melvin West huwa persuna inkarigata skont il-Liġi minn servizz pubbliku u li kien qiegħed ġewwa l-Faċilita' Korrettiva ta' Kordin waqt xogħol, jirriżulta wkoll ippruvat allura li CO 199 Melvin West **kien qiegħed jagħmel servizz pubbliku in linea mal-ewwel xenarju li jippresta l-Artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali**.

53. L-appellant ma jikkontestax il-fatt li CO 199 Melvin West kien wieħed inkarigat skont il-Liġi minn servizz pubbliku u li kien qiegħed fil-Faċilita' Korrettiva ta' Kordin sabiex jeżegwixxi l-funzjoni ta' servizz pubbliku iżda jtenni li l-kwistjoni li nqalgħet bejnu u bejn CO 199 Melvin West ma kellhiex x'taqsam mal-funzjonijiet pubbliċi ta' dan tal-aħħar.

54. Fuq il-mument tal-inċident, CO 199 Melvin West f'paġna 11 tax-xhieda tiegħu jgħid hekk :

> Ġie jsaqsini x'kunjomi, qalli, inti kunjomok West, għidtlu iva, imbagħad tlaqt jiena minn hemm hekk, mort man-ners, tellajtha l-MR room bil-pirmli u erġajt inżilt, u ġo moħħi għidt, dan għalxix saqsieni x'kunjomi, mort u għajjat lis-CO 95, biex jgħajjatlu, u x'ħin ġie ħdejna il-kanċell diviżjoni 4, ġie fuqi, b'rabja.

55. L-infermiera Maria Dolores Spiteri f'paġna 21 tax-xhieda tagħha wkoll tikkonferma l-verżjoni ta' CO 199 Melvin West u tgħid hekk : -

> Jien qassamt iċ-central kollu, imma dak il-ħin, wasalt diviżjoni 4, Jerken kien l-aħħar priġunier li ġie għall-pirmli, kelli lis-CO 199 miegħi, is-Sur West, u staqsieh jekk jismux West.

56. Għalhekk, jirriżulta illi sal-mument illi CO 199 Melvin West kien qiegħed iqassam il-pilloli lill-appellant, l-inċident, għad li kien qiegħed jinħema, ma kinx għadu seħħ. CO 95 Gilmore Falzon kien ukoll xhud okulari tal-inċident. Jgħid li CO 199 Melvin West għajjatlu sabiex isejjaħ lil DECELIS li kien qiegħed fiċ-ċella tiegħu sabiex jikkjarifika miegħu għalfejn kien staqsa x'kunjomu ftit qabel u kien f'dak il-ħin li l-appellant qal kliem ta' theddid fil-konfront tal-kollega tiegħu :

> Fl-14 ta' Ġunju 2020, wara l-ħin tal-pirmli, għall-ħabta tas-sitta w nofs, ġie CO 199, qalli biex ngħajjat lil Jerken Decelis, wra, Jerken Decelis, x'ħin daħal lura ġewwa d-division, qallu li jekk ikun jaf li bagħat lit-tfajla tiegħu, la joħroġ barra jaħarqu ħaj.

57. Jixhed ukoll xhud okulari ieħor CO 10 Owen Aquilina li qal li dak il-ħin li l-uffiċjal CO 199 Melvin West ġie mhedded minn DECELIS huwa kien preżenti u jikkonferma li ntqal l-istess diskors li sema' x-xhud okulari l-ieħor CO 95 Gilmore Falzon :

> Xhud: Kont naf x'ġara jiena.
> Dr. Malcolm Mifsud: Inti kont taf, imma meta kont taf?
> Xhud: Dak il-ħin hux.
> Dr. Malcolm Mifsud: Dak il-ħin. Issa, x'kont taf inti?
> Xhud: Skużani?
> Dr. Malcolm Mifsud: X'kont taf?
> Xhud: X'kont naf? Li ħa jaħarqu ħaj. Għax jien kont hemm hekk meta ġrat.

58. Mill-banda l-oħra l-appellant, għad li jikkonferma li kien avviċina lil CO 199 Melvin West, isostni li huwa qatt ma pprova jaqla' inkwiet u pprova jevitah kemm jista' jkun. Qal li ma qallux li kien se jaħarqu ħaj imma li kien sejjer ipattihielu u li f'moħħu kellu li jpattihielu billi jirraportah lill-awtoritajiet talli bħala uffiċjal ta' detenzjoni kien bgħat messaġġ lil tfajla ta' detenut. F'paġna 28 tax-xhieda tiegħu jgħid hekk :

> Inpattihilu billi ngħid lis-sir Martin. Mhux vera għidtlu li ħa naharqu. Infatti, jiena.

59. Din il-Qorti għalhekk tinterpreta x-xhieda tal-appellant bħala tali li huwa jsostni li huwa qatt ma ried jhedded lil CO 199 Melvin West bħala wieħed in karigat skont il-Liġi minn servizz pubbliku minħabba l-funzjonijiet ta' dan l-aħħar ġewwa l-ħabs iżda ried iwissieh li ma kellux għalfejn juri ċertu kunfidenzi żejda mat-tfajla li

kellu meta skont l-appellant CO 199 Melvin West bagħtilha messaġġ fuq Facebook.

60. Huwa minnu li jirriżulta li dit-theddida li saret f'kuntest fejn l-istess xhieda okulari jgħidu li kienet marbuta ma stqarrija mill-appellant fis-sens li kienet tagħti x'tifhem li kienet bħala forma ta' ritaljazzjoni għal allegat messaġġ li, skont dak li kien ġie mistqarr lill-appellant mit-tfajla tiegħu, kien intbagħat lilha minn CO 199 Melvin West fuq il-facebook profile tagħha.

61. Mingħajr ma din il-Qorti toqgħod tidħol fuq jekk dan il-fatt verament seħħx jew le kif qal l-appellant, jekk sar kif qed jallega hu, allura verament li l-motiv wara l-kliem ta' tħeddid mistqarr mill-appellant lil CO 199 Melvin West kien ikun marbut ma raġunijiet ta' natura personali u mhux marbut mal-funzjoni ta' CO 199 Melvin West bħala wieħed inkarigat mill-Liġi minn servizz pubbliku konsistenti fir-rwol t'uffiċjal korrettiv. Biss, kif intqal aktar il-fuq, l-appellant ma qalx dak il-kliem lil CO 199 Melvin West f'kuntest estraneju jew barra mix-xogħol tiegħu. Anzi qallu dan id-diskors waqt li CO 199 Melvin West kien qiegħed jaqdi dmiru fil-Faċilita Korrettiva ta' Kordin.

62. Għaldaqstant, indipendentment mill-mottiv li l-appellant setgħa kellu wara dik it-theddida, f'dan il-kuntest wieħed isib applikazzjoni l-insenjament tal-Professur Mamo - ċitanti c-Cheveau et Helie - kif mistqarr aktar il-fuq, fis-sens li meta l-inġurja jew theddida ssir fil-kuntest tal-ewwel ipoteżi tal-artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali iġifieri t-ssir fuq il-persuna ta' wieħed inkarigat mill-Liġi minn servizz pubbliku **<u>waqt</u>** li jkun qed jagħmel dak is-servizz il-motiv wara dik it-theddida jew il-motiv li jiddetermina dik it-theddida huwa irrilevanti u dan ir-reat jissussisti anke jekk din l-inġurja jew theddida tkun imnissla minn raġuni li ma tkunx marbuta mas-servizz pubbliku li jkun qed jaqdi dak l-uffiċjal inġurjat jew mhedded.

63. Għaldaqstant, din il-Qorti tistqarr li ma tistax taqbel mal-appellant fejn dan jargumenta li l-Artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali mgħandux issib applikazzjoni fil-każ in kwistjoni u tqis li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet kemm legalment kif ukoll raġonevolment issib ħtija fl-imputat qua appellant għall-imputazzjoni li ġie mixli biha.

64. Għalhekk l-ewwel aggravu qed jiġi miċħud.

Ikkunsidrat

65. In kwantu għall-piena inflitta mill-Qorti tal-Maġistrati, huwa prinċipju ormai stabbilt li f'materja ta' appell minn piena, sabiex Qorti tal-Appell tibdel il-piena li tkun erogat l-ewwel Qorti, dan tagħmlu biss fl-eventwalita' li jirriżultalha li tali piena tkun żbaljata fil-prinċipju jew manifestament eċċessiva. Hekk ġie mistqarr mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Superjuri) fil-kawża fl-ismijiet **The Republic of Malta vs. Kandemir Meryem Nilgum and Kucuk Melek** deċiża nhar il-25 t'Awissu 2005 :

> It is clear that the first Court took into account all the mitigating as well as the aggravating circumstances of the case, and therefore the punishment awarded is neither wrong in principle nor manifestly excessive, even when taking into account the second and third grounds of appeal of appellant Melek. As is stated in Blackstone's Criminal Practice 2004 (supra):
>
> "The phrase 'wrong in principle or manifestly excessive' has traditionally been accepted as encapsulating the Court of Appeal's general approach. It conveys the idea that the Court of Appeal will not interfere merely because the Crown Court sentence is above that which their lordships as individuals would have imposed. The appellant must be able to show that the way he was dealt with was outside the broad range of penalties or other dispositions appropriate to the case. Thus in Nuttall (1908) 1 Cr App R 180, Channell J said, 'This court will...be reluctant to interfere with sentences which do not seem to it to be wrong in principle, though they may appear heavy to individual judges' (emphasis added). Similarly, in Gumbs (1926) 19 Cr App R 74, Lord Hewart CJ stated: '...that this court never interferes with the discretion of the court below merely on the ground that this court might have passed a somewhat different sentence; for this court to revise a sentence there must be some error in principle." Both Channell J in Nuttall and Lord Hewart CJ in Gumbs use the phrase 'wrong in principle'. In more recent cases too numerous to mention, the Court of Appeal has used (either additionally or alternatively to 'wrong in principle') words to the effect that the sentence was 'excessive' or 'manifestly excessive'. This does not, however, cast any doubt on Channell J's dictum that a sentence will not be reduced merely because it was on the severe side – an appeal will succeed only if the sentence was excessive in the sense of being outside the appropriate range for the offence and offender in question, as opposed to being merely more than the Court of Appeal itself would have passed."[2]
>
> This is also the position that has been consistently taken by this Court, both in its superior as well as in its inferior jurisdiction.

66. Mill-banda l-oħra din il-Qorti trid tagħmel l-evalwazzjoni tagħha dwar jekk il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) applikatx piena li kienet manifestament eċċessiva meta wieħed jieħu kont ukoll tal-aspetti retributtivi u preventivi tas-sentenza emessa minnha. Kif intqal aktar

il-fuq fl-appell **Kandemir** u li ġie wkoll imbagħad ribadit fl-appell superjuri **Ir-Repubblika ta' Malta vs. Marco Zarb**, deċiża nhar il-15 ta' Diċembru 2005, din il-Qorti bħala Qorti ta' appell ma tiddisturbax is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-ewwel istanza sempliċiment għaliex kienet tippreskrivi piena li kienet għola minn dik li din il-Qorti kif komposta kienet kieku tagħti kieku kienet hi li qegħda teroga l-piena. Biex l-appell jirnexxi, kien meħtieġ li l-appellant juri li l-piena mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati kienet toħroġ barra mill-parametri tal-piena jew miżuri applikabbli għall-każ. Din il-Qorti ma tinterferix ma pieni li ma jkunux jidhru li huma żbaljati fil-prinċipju, għalkemm ikunu jidhru li huma pieni ħorox għal xi Ġudikanti. Biex piena mogħtija minn Qorti tal-Ewwel Istanza tkun tista' tiġi mibdula jrid jiġi pruvat li kien hemm xi żball fil-prinċipju wara l-emanazzjoni ta' dik il-piena. Il-Qorti tal-Appell Kriminali fl-Ingilterra żviluppat ukoll il-kunċett ta' sindakabilita tal-piena tal-Qorti tal-Ewwel Istanza fil-każ li din tkun eċċessiva jew manifestament eċċessiva. Biss dan ma jfissirx li sempliċiment għax sentenza tkun tidher li hija fuq in-naħa aktar severa din tkun tissodisfa dan it-test tal-eċċessivita jew eċċessivita manifesta. Anzi dik il-Qorti ttenni li appell fuq tali piena jkun jista' jiġi milqugħ jekk jirriżulta li s-sentenza tkun barra l-parametri tal-piena li tkun applikabbli :

a. għall-offiża in kwistjoni u
a. għaċ-ċirkostanzi tal-ħati

u mhux għaliex tkun piena li tkun għola minn dik li kieku l-Qorti tal-Appell kienet teroga għall-każ in kwistjoni. Dawn il-prinċipji ġew ukoll imħadnin minn din il-Qorti, kolleġjalment komposta fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs Carmen Butler et** deċiża nhar is-26 ta' Frar 2009 fejn ġie mistqarr ukoll is-segwenti :

> 8. Fil-verita`, dawn il-principji huma rifless tal-principju l-iehor li meta jkun hemm sentenza li tigi appellata mill-hati, il-Qorti tal-Appell Kriminali, bhala regola, ma tiddisturbax il-piena erogata mill-ewwel qorti sakemm dik il-piena ma tkunx manifestament sproporzjonata jew sakemm ma jirrizultax li l-ewwel qorti tkun naqset milli taghti importanza lil xi aspett partikolari tal-kaz (u anke, possibilment, lil xi cirkostanza sussegwenti ghas-sentenza ta' l-ewwel qorti) li kien jincidi b'mod partikolari fuq il- piena. S'intendi, kif diga` nghad, "sentencing is an art rather than a science" u wiehed ma jistax jippretendi xi precizjoni matematika jew identita` perfetta fit-tqabbil tal- fatti ta' kaz ma' iehor jew tal-piena erogata f'kaz ma' dik erogata f'kaz iehor.

67. Il-ġurisprudenza prevalenti f'dan il-kuntest, tgħallem li meta Qorti tiġi biex teroga piena trid tieħu kont taċ-ċirkostanzi kollha li jsawru l-każ, jiġifieri dawk tal-vitmi, l-interessi tal-komunita kollha kemm hi, kif ukoll dawk tal-ħati. F'dan is-sens, kemm il-

ġurisprudenza lokali kif ukoll dik Ingliża tistabbilixxi li fl-eżerċiżżju ta' reviżjoni imħolli lilha, il-Qorti tal-Appell Kriminali trid tistħarreġ appell fuq il-piena inflitta kemm billi tqis iċ-ċirkostanzi kollha prevalenti li l-Qorti tal-Ewwel Istanza setgħet kienet f'qagħda li tara, kif ukoll, skont kif imsemmi fis-sentenza **Butler** tqis anke, possibilment, lil xi ċirkostanza sussegwenti għas-sentenza ta' l-ewwel qorti.

68. Mistqarra dawn il-prinċipji, din il-Qorti tqis kif il-piena ta' disa' xhur priġunerija imposta mill-Qorti tal-Maġistrati tirrientra fil-parametri legali meta tiġi kkomputata l-piena karċerarja li tippreskrivi l-Liġi għar-reat li qiegħed jiġi mixli bih l-appellant. Il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) kellha wkoll idejha marbutin bid-dispożizzjonijiet tal-Artikolu 33A tal-Kodiċi Kriminali li tobbliga lil Qorti żżid il-piena minn grad sa żewġ gradi ma' dik tal-piena oriġinali kkontemplata fl-Artikoli 95 meħud flimkien mal-Artikolu 339(1)(e) tal-Kodiċi Kriminali. Jidher li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) żiedet il-piena b'żewġ gradi. Hija kellha s-setgħa tagħmel dan minħabba l-artikolu 33A tal-Kodiċi Kriminali.

69. In oltre, lanqas ma tista' l-Qorti timponi piena alternattiva għal dik ta' karċerazzjoni ai termini tal-Artikolu 28A tal-Kodiċi Kriminali jew toħroġ ordni ta' probation taħt il-Kapitolu 446 tal-Liġijiet ta' Malta. Lanqas ma setgħet il-Qorti tal-Maġistrati tinżel taħt il-minimu preskritt mil-Liġi ai termini tal-Artikolu 21 tal-imsemmi kodiċi.

70. Għaldaqstant, lanqas ma jista' jingħad li l-piena erogata fil-konfront tal-appellant kienet waħda manifestament żbaljata jew inġusta. Fl-aħħar mill-aħħar hawnhekk si tratta ta' reat kkunsidrat bħalha serju għaliex jimmina l-awtoritajiet li l-Istat ikun vesta b'poter eżekuttiv għall-bwon ordni u sigurta' u l-ġurisprudenza tagħna hija kopjuża fl-insenjament li l-piena għal tali reat għandha tirrifletti din in-natura serja tiegħu. Fi kliem l-Imħallef Emeritus Vincent De Gaetano fil-kawża **Il-Pulizija vs. Ivan (John) Felice**, deċiża nhar l-4 ta' Ġunju 2002 :

> Minn ikun inkarigat minn servizz pubbliku u jkun qieghed jezegwixxi l-ligi jew ordni moghti skond il-ligi minn awtorita` kompetenti – bhalma normalment jaghmlu l-pulizja fil-kors normali tad-doveri taghhom – ghandu jinghata l-protezzjoni kollha tal-ligi, u tali protezzjoni tigi billi, wara li dak li jkun jinstab hati ta' dan ir-reat, tinghata l-piena stabbilita` mill-ligi li hija l-piena ta' prigunerija. Irrabjat kemm kien irrabjat l-apellant, jew anke jekk kien genwinament inkwetat dwar ibnu minhabba li ra xi tbengil fuq il-

persuna tieghu, taht ebda cirkostanza ma jista' jigi skuzat ghal dak li ghamel. L-inkolumita` fizika tal-pulizija m'ghandiex tigi perikolata semplicement ghax dak li jkun ikun irrabjat, inkwetat jew ghax taqbilzu c-cinga!

Deċide

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda tiċħad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata.

Aaron M. Bugeja
Imħallef